

FINANČNÉ ASPEKTY PODNIKANIA

Študijný text pre riešenie úloh z finančného plánovania

1. ÚVOD DO FINANČNÉHO ÚČTOVNÍCTVA PRÁVNICKÝCH OSÔB

1.1 Podvojné účtovníctvo a jeho princípy

Podvojné účtovníctvo je komplexný systém účtovania určený primárne pre právnické osoby zapísané v obchodnom registri, ako sú spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o.) a akciové spoločnosti (a.s.). Na rozdiel od jednoduchého účtovníctva alebo daňovej evidencie poskytuje podvojné účtovníctvo úplný obraz o finančnej situácii podniku.

Základným princípom podvojného účtovníctva je, že každý účtovný prípad sa zaznamenáva na dva účty súčasne – na strane MD (má dať) a na strane D (dať). Tento systém sleduje nielen príjmy a výdavky, ale komplexne všetok **majetok**, **záväzky**, **náklady** a **výnosy** podniku.

1.2 Rozdiely medzi základnými pojmami

1.2.1 Výnosy vs. Príjmy

Výnosy sú peňažné vyjadrenie všetkého, čo podnik získa svojou činnosťou pri predaji tovarov, poskytovaní služieb alebo z inej činnosti. Výnosy vznikajú v momente, keď sa uskutoční zdaniteľné plnenie (napríklad vystavenie faktúry), bez ohľadu na to, či v danom období došlo k ich skutočnej úhrade.

Príjmy sú prírastok finančných prostriedkov (alebo ich ekvivalentov) podniku. Príjmy vznikajú až v momente, keď podnik reálne inkasuje platbu – teda keď peniaze skutočne prídu na bankový účet alebo do pokladne.

Praktický príklad:

Ak firma v decembri 2024 predá tovar v hodnote 10 000 € a vystaví faktúru, má výnos 10 000 € v roku 2024. Ak však zákazník zaplatí až v januári 2025, príjem 10 000 € vznikne až v roku 2025.

1.2.2 Náklady vs. Výdavky

Náklady sú zníženie ekonomických úžitkov podniku v účtovnom období, ktoré sa dá spoľahlivo oceniť. Náklady vznikajú v momente, keď podnik získa tovar alebo službu (napríklad prijatá faktúra), bez ohľadu na to, kedy ju uhradí.

Výdavky sú úbytok peňažných prostriedkov alebo úbytok ekvivalentov peňažných prostriedkov podniku. Výdavky vznikajú v momente skutočnej platby.

Praktický príklad:

Ak firma v novembri 2024 obdrží faktúru za nájom vo výške 2 000 €, náklad vzniká v novembri 2024. Ak faktúru uhradí až v decembri 2024, výdavok vzniká až v decembri 2024.

1.2.3 Zisk vs. Cashflow

Zisk (výsledok hospodárenia) je účtovný pojem, ktorý sa vypočíta ako rozdiel medzi výnosmi a nákladmi za dané účtovné obdobie:

$$\text{Zisk} = \text{Výnosy} - \text{Náklady}$$

Zisk vyjadruje výkonnosť a úspešnosť firmy z ekonomického hľadiska.

Cashflow (peňažný tok) je finančný pojem vyjadrujúci skutočný pohyb peňazí v podniku. Vypočíta sa ako rozdiel medzi príjmami a výdavkami:

$$\text{Cashflow} = \text{Príjmy} - \text{Výdavky}$$

Cashflow hovorí o schopnosti firmy prežiť a platiť účty, teda o jej likvidite.

Dôležité:

Firma môže byť zisková, ale mať záporný cashflow – napríklad vtedy, keď má vysoké tržby na faktúrach, ale zákazníci neplatia včas. Naopak, firma môže mať dobrý cashflow, ale byť stratová – napríklad vtedy, keď dostane dotáciu alebo úver.

2. DAŇOVÉ ASPEKTY PODNIKANIA PRÁVNICKÝCH OSÔB

2.1 Daň z príjmov právnických osôb

Právnické osoby, ktoré vedú podvojné účtovníctvo, určujú základ dane z výsledku hospodárenia (teda z rozdielu výnosov a nákladov), ktorý sa následne upravuje o pripočítateľné a odpočítateľné položky podľa zákona o dani z príjmov.

2.2 Sadzby dane z príjmov PO

Sadzby dane z príjmov právnických osôb sa líšia podľa výšky dosiahnutých **zdaniteľných príjmov (výnosov)**.

Sadzby platné pre rok 2024:

Výška zdaniteľných výnosov	Sadzba dane
Do 60 000 € (vrátane)	15 %
Nad 60 000 €	21 %

Sadzby platné pre rok 2025:

Výška zdaniteľných výnosov	Sadzba dane
Do 100 000 € (vrátane)	10 %
Nad 100 000 € do 5 000 000 €	21 %
Nad 5 000 000 €	24 %

Dôležité upozornenie:

Sadzba dane sa aplikuje na celý základ dane. To znamená, že ak právnická osoba dosiahne výnosy napríklad 60 001 € v roku 2024, celý základ dane sa zdaní sadzbou 21 % (nie len časť presahujúca 60 000 €).

2.3 Výpočet dane z príjmu

Postup výpočtu:

1. Určíme výnosy a náklady za účtovné obdobie
2. Vypočítame výsledok hospodárenia: $VH = \text{Výnosy} - \text{Náklady}$
3. Upravíme VH o pripočítateľné a odpočítateľné položky = základ dane
4. Určíme sadzbu dane podľa výšky zdaniteľných výnosov
5. Vypočítame daň: $\text{Daň} = \text{Základ dane} \times \text{Sadzba}$

Poznámka:

Ak je výsledok hospodárenia záporný (strata), daň z príjmu sa neplatí.

3. ANALÝZA NÁKLADOV A BOD ZVRATU

3.1 Fixné a variabilné náklady

Pre efektívne riadenie podniku je kľúčové rozlišovať medzi fixnými a variabilnými nákladmi.

Fixné náklady (FN) sú náklady, ktoré sa nemenia so zmenou objemu výroby alebo predaja. Firma ich platí aj vtedy, keď nič nevyrába alebo nepredáva. Príklady fixných nákladov:

- Nájom priestorov
- Mzdy administratívnych zamestnancov (ak nie sú viazané na objem výroby)
- Odpisy dlhodobého majetku
- Poistenie
- Energia na vykurovanie a osvetlenie

Variabilné náklady (VN) sú náklady, ktoré sa menia v priamom pomere k objemu výroby alebo predaja. Čím viac firma vyrába alebo predáva, tým vyššie sú variabilné náklady. Príklady:

- Náklady na suroviny a materiál
- Náklady na tovar
- Obaly
- Provízie za predaj
- Energia na výrobu

Celkové náklady firmy sú súčtom fixných a variabilných nákladov:

$$CN = FN + VN$$

3.2 Bod zvratu (Break-Even Point)

Bod zvratu je množstvo produkcie (počet kusov výrobkov alebo služieb), pri ktorom sa celkové výnosy rovnajú celkovým nákladom. V bode zvratu firma nedosahuje zisk ani stratu – jej hospodársky výsledok je nula.

3.2.1 Vzorec pre výpočet bodu zvratu

$$Q_{BEP} = FN / (P - VN_{ks})$$

Kde:

- Q_{BEP} = bod zvratu (počet kusov)
- FN = fixné náklady
- P = predajná cena za jeden kus
- VN_{ks} = variabilné náklady na jeden kus

Rozdiel $(P - VN_{ks})$ sa nazýva **krycí príspevok** alebo **marža na kus** a vyjadruje, koľko z predajnej ceny zostáva na pokrytie fixných nákladov.

3.3 Citlivostná analýza bodu zvratu

Bod zvratu je užitočný nástroj aj pre plánovanie zmien v podnikaní. Môžeme analyzovať, ako zmeny v fixných nákladoch, variabilných nákladoch alebo cene ovplyvnia bod zvratu.

4. INVESTIČNÉ ROZHODOVANIE A FINANCOVANIE

4.1 Zdroje financovania investície

Pri realizácii investičných projektov má podnik na výber z rôznych zdrojov financovania, ktoré sa delia na:

4.1.1 Vlastné zdroje financovania

Vlastné zdroje (vlastný kapitál) reprezentujú kapitál, ktorý do podniku vložili vlastníci, alebo ktorý podnik vytvoril z nerozdelených ziskov. Vlastný kapitál zahŕňa:

- Základné imanie (vklady zakladateľov)
- Kapitálové fondy
- Fondy zo zisku
- Nerozdelený zisk minulých rokov

Výhody vlastných zdrojov:

- Nie je potrebné ich splácať
- Nevznikajú úrokové náklady
- Zachovanie 100% kontroly nad podnikom

Nevýhody:

- Obmedzená dostupnosť
- Alternatívne náklady (peniaze by mohli byť investované inde)

4.1.2 Cudzie zdroje financovania

Cudzie zdroje (cudzí kapitál) predstavujú záväzky podniku voči iným subjektom. Patria sem:

- Bankové úvery
- Leasing
- Dlhopisy
- Dodávateľské úvery

Výhody cudzích zdrojov:

- Väčšia dostupnosť kapitálu
- Daňový štít (úroky znižujú základ dane)
- Nižšia cena kapitálu v porovnaní s vlastným kapitálom
- Zachovanie vlastníctva

Nevýhody:

- Povinnosť splácania
- Úrokové náklady
- Zvýšené finančné riziko

5. HODNOTENIE EFEKTÍVNOSTI INVESTÍCIÍ

5.1 Návratnosť investície (ROI)

ROI (Return on Investment) je pomerový ukazovateľ, ktorý vyjadruje, aký výnos priniesla investícia v porovnaní s vloženými nákladmi. Vyjadruje sa v percentách.

6.1.1 Vzorec pre výpočet ROI

$$\text{ROI} = (\text{Čistý zisk z investície} / \text{Náklady na investíciu}) \times 100\%$$

Interpretácia:

- $\text{ROI} > 0 \%$ = investícia je zisková
- $\text{ROI} = 0 \%$ = investícia sa vyrovnala (break-even)
- $\text{ROI} < 0 \%$ = investícia je stratová

6.2 Doba návratnosti (Payback Period)

Doba návratnosti je časové obdobie, za ktoré kumulované príjmy z investície vyrovnajú počiatočné investičné náklady.

6.2.1 Prostá doba návratnosti

Pri konštantnom ročnom cashflow:

$$PP = \text{Investícia} / \text{Ročný čistý príjem (cashflow)}$$